

2 **सेवानिवृत्तः मेजर जनरल अतुलकौशिकः अवदत्- केवलं सीमान्तनगराणि ग्रामाः च द्वन्द्वस्य भारं वहन्ति**

पञ्चाब/बी.एस.एफ. सैनिकस्य पुनरागमनम्

हिमसंस्कृतवार्ता: - सीमा-सुरक्षा-बलस्य एकः सैनिकः पूर्णम् कुमार शॉ, पञ्जाब-राज्यस्य फ़िरोज़पुर-क्षेत्रे अनवधानेन अन्ताराष्ट्रियसीमा-पारं कृत्वा अप्रैलमासस्य त्रयोविंशतितमे दिनाङ्के पाकिस्तानी-रेन्जर्स द्वारा निगडितः आसीत्, सः गतदिने प्रातः भारतं प्रत्यागतवान्।

डॉ. अजय कुमारः संघलोकसेवायोगस्य नूतनः अध्यक्षः नियोजितः

हिमसंस्कृतवार्ता: - राष्ट्रपतिपदासीनया द्रौपदी मुर्मू इत्यनया डॉ. अजय कुमारं संघलोक सेवायोगस्य अध्यक्षः नियोजितः। कार्मिकप्रशिक्षणविभागात् निर्गतादेशानुसारं डॉ. कुमारस्य कार्यकालः तस्मिन्नेव दिने आरभ्यते यस्मिन् दिने सः आयोगाध्यक्षरूपेण प्रभारं स्वीकरिष्यति। डॉ. कुमारः पञ्चाशीत्यधिकैकोनविंशति-तमवर्ष-वर्गस्य केरलसंघर्गस्य सेवानिवृत्तः भारतीयप्रशासनिकसेवापदाधिकारी अस्ति। सः पूर्वं ऊनविश्वस्थितं द्विसहस्रतम वर्षस्य अगस्तमासात् द्वाविंशत्यधिकं द्विसहस्रतम वर्षस्य अक्टोबर्-मासपर्यन्तं रक्षासचिवरूपेणापि कार्यं कृतवान्।

राष्ट्रपतिना द्रौपदी मुर्मू इत्यनया सह मिलिता सैन्यत्रयस्य प्रमुखाः

हिमसंस्कृतवार्ता: - सैन्यत्रयप्रमुखः, जनरल अनिल चौहानः सेनाध्यक्षः, जनरल उपेन्द्र द्विवेदी, वायुसेनाप्रमुखः, ए. पी. सिङ्गः नौसेनाध्यक्षश्च एड्मिरल दिनेश के. त्रिपाठी च राष्ट्रपतिना द्रौपदी मुर्मू इत्यनया सह मिलित्वा आपरेशन सिन्दूर इति विषयं जापितवन्तः। एकस्मिन् सामाजिक-जालपुटप्रकाशने राष्ट्रपतिः सशस्त्रबलानां साहसस्य समर्पणस्य च प्रशंसाम् अकरोत्, आतंकवादं विरुध्य भारतस्य प्रतिक्रिया उल्लेखनीयास्तीति च उक्तवती।

3 **उत्तरप्रदेशस्य जेवरविमानस्थानं निकषा एकस्य सेमीकंडक्टर इति अर्धचालकेत्यस्य उद्योगस्य संस्थापनाय सर्वकारस्य अनुमोदनम्**

न्यायाधीशः भूषणरामकृष्णगवयिः भारतस्य सर्वोच्चन्यायालयस्य द्विपञ्चाशत्तम-मुख्यन्यायाधीशत्वेन शपथवचनं स्वीकृतवान्

हिमसंस्कृतवार्ता: - न्यायाधीशः भूषणरामकृष्ण गवयिः भारतस्य सर्वोच्चन्यायालयस्य द्विपञ्चाशत्तम-मुख्यन्यायाधीशत्वेन राष्ट्रपतिभवेन

4 **‘वालसरेखा’ इति नैसर्गिकी लक्ष्मणरेखास्ति किम्? सुधा साठ्वे मुम्बई**

समारोहिते विशेषसमारोहे शपथवचनं स्वीकृतवान्, राष्ट्रपतिना द्रौपदीमुर्मू वर्यया च शपथवचनं ग्राहितम्। न्यायाधीशः बी. आर्. गवयिः पूर्वमुख्यन्यायाधिशस्य सञ्जीव खन्ना इत्यस्य उत्तराधिकारी अभवत्, येन मुख्यन्यायाधीश कार्यालयः त्यक्तः। समारोहेस्मिन् उपराष्ट्रपतिः जगदीपधनखड, प्रधानमन्त्री नरेन्द्रमोदी, केन्द्रस्य अनेके मन्त्रिणः, सर्वोच्चन्यायालयस्य न्यायाधीशाः च भागम् अगृह्णन्।

अरुणाचलप्रदेशः भारतस्य अभिन्नः अविभाज्यश्च भागः अस्ति

हिमसंस्कृतवार्ता: - अरुणाचलप्रदेशस्य अन्तः स्थलेभ्यः नूतनानि नामानि निर्दिष्टुं चीनदेशस्य निरन्तरम्, निराधारम्, असंगतञ्च प्रयत्नम् भारतदेशः स्पष्टतया

निराकृतवान्। प्रसारमाध्यमेषु समागतप्रश्नानामुपरि प्रतिक्रियारूपेण, विदेशमन्त्रालयस्य प्रवक्ता रणधीर जैस्वालः उक्तवान् यत् एतादृशाः क्रियाः पूर्णतया अस्वीकार्याः सन्ति, तथा च भारतीय-सुसंगतसिद्धान्तानुगुणञ्च साक्षात् विरुद्धमस्ति। अरुणाचलप्रदेशः भारतस्य अभिन्नः अविभाज्यश्च भागः आसीत्, अस्ति, सर्वदा च भविष्यतीति स्पष्टं निर्विवादञ्चास्ति, यथार्थं परिवर्तयितुं तस्य पुनः नामकरणं न शक्यते इति सः सबलं प्रतिपादितवान्।

भारतस्य आपरेशन सिन्दूराभियानम् अन्ताराष्ट्रिय-विशेषज्ञैः निर्णायक-सैन्य-विजयत्वेन प्रशंसितम्

हिमसंस्कृतवार्ता: - भारतस्य आपरेशन सिन्दूर इत्यभियानम् रक्षाक्षेत्रीयैः अन्ताराष्ट्रिय-विशेषज्ञैः निर्णायक-सैन्य-विजयत्वेन प्रशंसितमस्ति, यस्मिन् प्रमुखः अमेरिकीय-सैन्य-वयोवृद्धः, जॉन् स्पेन्सरः अपि अस्ति। अप्रैलमासस्य द्वाविंशे

दिनाङ्के पहलगाम्- इति क्षेत्रे कृत-क्रूरक्रमणस्य उल्लेखं कुर्वन् स्पेन्सरः अभियानमिमं द्रुतं सुनिर्दिष्टञ्चेति उक्तवान्। सः परमाणोः मृदाभयं विरुध्य प्रधानमन्त्रिणः नरेन्द्रमोदिनः दृढां स्थितिं प्राशंसयत्, यत्र उक्तमासीत् यत् भारतदेशः आपदानम् न सहति तथा च सुनिर्दिष्टतया दृढनिश्चयेन च प्रतिक्रियां करोतीति सन्देशमपि सः आरंभितवान्। सः अवदत् यत् "भारतदेशः प्रतिकाराय युद्धं न कुर्वदासीत्"। सः प्रतिरोधाय युद्धं कुर्वन् आसीत्। सः एतदपि अवदत् यत् भारतस्य संयमः दुर्बलता न, अपितु परिपक्वता अस्ति। आस्ट्रिया-देशस्य विमानयानविश्लेषकः लेखकः च टाम् कूपर् इत्येषः अपि भारतस्य प्रतिक्रियां "क्लियरकट्टिकट्टीति" इत्युक्ते स्पष्टविजयमिति वर्णितवान्। एकस्मिन् सामाजिक-जालपुटे श्रीकूपर् इत्ययम् अवोचत् यत् पाकिस्तानस्य युद्धविरामं प्रति अग्रे गमनस्य निर्णयः भारतस्य श्रेष्ठ-सैन्य-प्रतिक्रियायाः प्रत्यक्षः परिणामः आसीत्।

सुभाषितम्

एकेनापि सुपुत्रेण विद्यायुक्तेन साधुना। आह्लादितं कुलं सर्वं यथा चन्द्रेण शर्वरी।।

भावार्थः- परिवार की शोभा के लिए केवल एक सुपुत्र का होना भी पर्याप्त है जो विद्या से युक्त हो अच्छे संस्कार वाला हो क्योंकि ऐसे पुत्र पर पूरा परिवार आह्लादित होता है, गौरव पाता है। जैसे एक पूर्ण चन्द्रमा के कारण रात्रि शोभायमान लगती है।

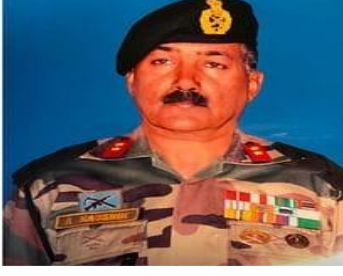
प्रतिदिनं नवीनतमं हिमसंस्कृतवार्ताः दैनिकवार्तापत्रं प्राप्स्यथ 7876636263 Whatsapp संख्या मध्ये नमो नमः लिखन्तु

To get the latest [himsanskritvartah](http://himsanskritvartah.com) Daily Sanskrit Newspaper every day, write Hello on 7876636263 Whatsapp

सूचना- हिमसंस्कृतवार्ताः दैनिकपत्रे व्याकरणात्मक-अशुद्धिनां कृते सम्बद्धाः पत्रकाराः लेखकाश्च उत्तरदायिनः भविष्यन्ति

कार्यालयः **हिमसंस्कृतम् प्रकाशनम्** जसवं कोटला तहसीलपरिसरस्य सम्मुखे कस्बा कोटला, जिला कांगड़ा हि.प्र. पत्रव्यवहारसङ्केतः - १७०१११

सेवानिवृत्तः मेजर जनरल अतुलकौशिकः अवदत्- केवलं सीमान्तनगराणि ग्रामाः च द्वन्द्वस्य भारं वहन्ति

हिमसंस्कृतवार्ता:- शिमला। सेवानिवृत्तः मेजर जनरल अतुलकौशिकः उक्तवान् यत् सीमान्तनगराणि ग्रामाः च संघर्षस्य भारं वहन्ति। द्वन्द्वक्षेत्रेषु निवसतां नागरिकानां सुरक्षां स्थिरतां च प्रदातुं केन्द्रराज्यसर्वकारेण उपायानां पुनर्मूल्यांकनं परिष्कारं च अत्यावश्यकम्। अस्मिन् युद्धकाले अत्यन्तं दुर्बलानाम् रक्षणार्थं पर्याप्तं आश्रयं, समये निष्कासनं, व्यापकसमर्थनव्यवस्थासु निवेशः च अन्तर्भवति। असंख्यव्यक्तित्वं जीवनं एतेषु महत्त्वपूर्णहस्तक्षेपेषु निर्भरं भवति। सेवानिवृत्तः मेजर जनरल अतुलकौशिकः अवदत् यत् नियन्त्रणरेखायाः समीपे पञ्जाब- जम्मूकश्मीर इत्यादिषु क्षेत्रेषु अधिकध्यानस्य आवश्यकता वर्तते। अधुना भारत- पाकिस्तानयोः चतुर्दिवसीयसीमासङ्घर्षे एतेषु क्षेत्रेषु शत्रु-गोलिकाप्रहारः, ड्रोन्, क्षेपणास्त्र-आक्रमणानां भारं वहति स्म। उरी, तङ्गधार, पुंछ इत्यादीनि क्षेत्राणि भूशं प्रभावितानि अभवन्, येन सीमापारतः यादृच्छिक-गोलिकाप्रहारात् पलायनार्थं बहवः नागरिकाः सुरक्षितस्थानेषु पलायनं कर्तुं बाध्यन्ते। सीमाक्षेत्रेषु निवासिनः प्रायः द्वन्द्वस्य अग्रपङ्क्तिं भवन्ति, यत्र ते न केवलं घातक-आक्रमणानां सम्मुखीकरणं कुर्वन्ति अपि तु जीवन- परिवर्तनक्षतिः अपि

प्राप्नुवन्ति। मुख्यतया कृषि- आधारितः तेषां आजीविकायाः हिंसायाः कारणेन भूशं बाधितं भवति। सः अवदत् यत् अद्यतनकाले नागरिकानां मृत्योः कारणात् महत्त्वपूर्णः विषयः प्रकाशितः अस्ति। स्थानीयजनसङ्ख्यायाः कृते पर्याप्तबङ्करस्य, सुरक्षितस्थानानां च अभावः आसीत्। एतेषु संघर्षेषु सम्पत्ति-पशु-हानिः प्रायः पर्याप्तरूपेण न क्षतिपूर्तिः भवति, येन एतेषां कुटुम्बानां स्थितिः दुर्गतिः भवति। एतेषु सीमाक्षेत्रेषु बहवः निवासिनः पूर्वसैनिकाः सन्ति, ये यदा-यदा आवश्यकता भवति तदा सशस्त्रसेनानां विविधक्षमतासु सहायतां कृत्वा युद्धप्रयासे योगदानं ददति शान्तिकाले सैन्यं नागरिकेभ्यः सहायतां करोति चेदपि संघर्षकाले परिस्थितयः अत्यन्तं परिवर्तन्ते। एतादृशेषु कालेषु नागरिकाः स्वसुरक्षायाः, जीवितस्य च कृते सर्वकारीयाधिकारिणां मार्गदर्शने आश्रिताः भवन्ति। सः अवदत् यत् भारतस्य विकसितसैन्यसिद्धान्तेन सह इदानीं यत्किमपि आतङ्कवादी कार्यं युद्धस्य कार्यम् इति मन्यते, अर्थात् सीमापारतः प्रतिकारात्मककार्याणां सम्भावना वर्तते। एतेन परिवर्तनेन सीमाक्षेत्रेषु नागरिकानां सुरक्षाविषये चिन्ता उत्पद्यते।

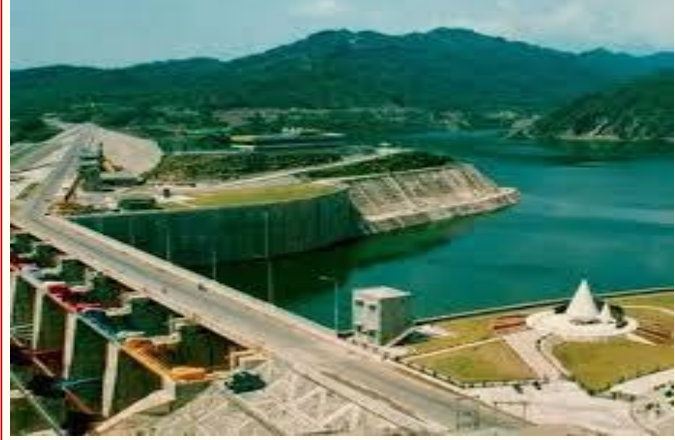
HP Scholarship Scam : सीबीआई इत्यस्य दृष्टौ ११ एकादशाधिकानि निजीशिक्षणसंस्थानि, लक्षशः छात्रवृत्तयः हताः

हिमसंस्कृतवार्ता:- शिमला। हिमाचलप्रदेशस्य बहुचर्चितस्य १८१ कोटिरूप्यकाणां एकादशाधिकाः निजीशिक्षणसंस्थाः सीबीआई इत्यस्य दृष्टौ सन्ति। सीबीआई अन्वेषणेन ज्ञातं यत् २३८ निजीसंस्थासु २० एतादृशाः संस्थाः सन्ति येषु १५ लक्षरूप्यकाधिकस्य छात्रवृत्तेः भ्रष्टाचारस्य आरोपः अस्ति। एतादृशाः ६ संस्थाः सन्ति येषु ५० लक्षरूप्यकात् १४ लक्षरूप्यकपर्यन्तं वञ्चनं कृतम् अस्ति तथा

च एतादृशाः ११ संस्थाः सन्ति येषु ५० लक्षरूप्यकात् न्यूनराशिषु वञ्चनं कृतम् अस्ति। एताः संस्थाः पञ्जाब- हरियाणा- चण्डीगढ- प्रदेशयोः इति कथ्यन्ते। सीबीआई तेषु अपि स्वस्य अंकुशं कठिनं कर्तुं गच्छति। परन्तु सीबीआई-द्वारा पूर्वं कृते अन्वेषणे बहवः जनानां कृते श्वेतपत्रं प्रदानं कृतम्। सीबीआई पुनः अस्य विषयस्य अन्वेषणं कुर्वन् अस्ति। अधुना एव सीबीआई इत्यनेन ६ संस्थानां विरुद्धं प्रकरणं पञ्जीकृतम्।

८०० मीटरदीर्घस्य सेतोः कृते १५ कोटिरूप्यकाणां राशिः मुक्ताः, फतेहपुरस्य पौगजलबन्धस्य समीपे भविष्यति निर्माणम्

हिमसंस्कृतवार्ता:- कांगड़ा। केन्द्रसर्वकारेण १००० रूप्यकाणां बजटं प्रकाशितम् अस्ति। फतेहपुरविधानसभाक्षेत्रस्य पौङ्गजलबन्धस्य समीपे ब्यासनद्याः उपरि राज्यस्य दीर्घतमं सेतुनिर्माणार्थं लोकनिर्माणविभागाय १५ कोटिरूप्यकाणि दत्तवन्तः। केन्द्रीयमार्ग-मूलसंरचनाकोषस्य अन्तर्गतं सेतुबन्धनयोजनायाः अन्तर्गतं पौङ्गजलबन्धस्य अधः प्रायः ८०० मीटरदीर्घः सेतुः १०४ कोटिरूप्यकाणां व्ययेन निर्मितः भविष्यति बजटस्य अनुमोदनं प्राप्य अधुना सेतुनिर्माणस्य निविदा निर्गता। चण्डीगढस्य एका कम्पनी अस्य सेतोः निर्माणं करिष्यति। एषः सेतुः पौगजलबन्धस्य उपत्यकाबाधातः (घाटी बेरियर) स्थानीयपञ्चायतस्य अश्रॉईमन्दिरपर्यन्तं ब्यासनद्याः निर्माणं भविष्यति। अस्य सेतोः निर्माणेन हिमाचल- पञ्जाबयोः मध्ये वाहनानां गमनं सुकरं भविष्यति। फतेहपुर, जवाली, इन्दौरा, जसवं परागपुरं विधानसभाक्षेत्रेभ्यः परिसरेभ्यः च जनाः अस्मिन् मार्गेण गच्छन्ति। अस्य सेतोः भूमिः बीबीएमबी इत्यस्य अस्ति, किञ्चित् भागं पञ्जाबस्य अस्ति, बीबीएमबी इत्यस्य अनुमतिः पञ्जाबसर्वकारस्य सहमतिः च अनिवार्या अस्ति। बीबीएमबी-संस्थायाः अनापतिपत्रं (एनओसी) प्राप्तम् अस्ति,

परन्तु अधुना पञ्जाब- सर्वकारेण सह काश्चन औपचारिकताः पूर्णाः कर्तव्याः **सम्प्रति रात्रौ गमनस्य अनुमतिः नास्ति** सम्प्रति पौग-जलबन्धस्य समीपे उपसर्गभित्तिषु निर्मितेन मार्गेण वाहनानि गच्छन्ति। सुरक्षाकारणात् शिशिरेषु रात्रौ ८ वादनतः प्रातः ६ वादनात् परं, ग्रीष्मकाले रात्रौ १० वादनतः प्रातः ५ वादनपर्यन्तं वाहनानां सेतुः पारं कर्तुं न शक्यते। पौग-जलबन्धं पदातिभिः लङ्घयितुं अपि न अनुमतम्। जलबन्धस्य उभयतः पुलिसनिरीक्षणस्थानानि सन्ति, यत्र वाहनानां सम्यक् प्रश्नोत्तरम्, अन्वेषणं च कृत्वा एव आगमनस्य अनुमतिः भवति। **कार्यकारी अभियन्ता अवदत्** फतेहपुरमण्डलस्य लोकनिर्माण-विभागस्य कार्यकारी अभियन्ता विनयकुमारः अवदत् यत् भूमिः बीबीएमबी इत्यस्य अस्ति इति कारणतः औपचारिकतां सम्पन्नं कर्तुं सेतुनिर्माणकार्यस्य आरम्भे विलम्बः अभवत्, परन्तु अधुना बीबीएमबीतः एनओसी प्राप्ता अस्ति। परन्तु तस्य काश्चन भागः पञ्जाबप्रदेशे अस्ति, यस्य औपचारिकताः सम्पन्नाः सन्ति। अनुज्ञां प्राप्य शीघ्रमेव कार्य आरम्भ्यते। कार्यस्य आरम्भात् वर्षद्वये एव कार्यं सम्पन्नं कर्तुं लक्ष्यं निर्धारितम् अस्ति।

तेषां विरुद्धं वञ्चन- आपराधिक- षड्यंत्रस्य दृढं प्रमाणं प्राप्तम्। पूर्वं सीबीआई-संस्थायाः २० संस्थासम्बद्धे प्रकरणे १०५ जनानां विरुद्धं न्यायालये आरोपपत्रं प्रवेशितम् आसीत्। एतासु संस्थानां स्वामिनः, उच्चशिक्षानिदेशालयेन शिमलासम्बद्धाः कर्मचारिणः, बैंकाधिकारिणः च सन्ति। आरोपः अस्ति यत् अनुसूचितजाति, अनुसूचितजनजाति, अन्यपृष्ठवर्गस्य, अत्यन्तं पृष्ठवर्गस्य च छात्राणां कृते केन्द्रसर्वकार- प्रायोजितयोजनासु हिमाचलप्रदेशस्य उच्चशिक्षाविभागेन धनस्य बृहत् दुरुपयोगः अभवत्। उच्चन्यायालयस्य निरीक्षणे सीबीआई-

संस्थायाः अन्वेषणं स्वीकृतम्। तदनन्तरं निरन्तरं नूतनानि प्रकाशनानि क्रियन्ते, समये समये सीबीआई-द्वारा न्यायालये स्थितिप्रतिवेदनानि प्रवेशितानि भवन्ति।

लाहौल-स्पीतौ यदा छात्रवृत्तिः न प्राप्ता तदा भ्रष्टाचारस्य पटाक्षेपः अस्य प्रकरणस्य नूतनतया अन्वेषणं सीबीआई संस्थया क्रियते। हिमाचलस्य लाहौलस्पीतिमण्डले २०१२ तः २०१७ पर्यन्तं पञ्चवर्षपर्यन्तं सर्वकारीयविद्यालयानां छात्राणां छात्रवृत्तिः न दत्ता तदा एतत् प्रकरणं प्रकाशितम्।

Bhuntar Airport: एकसप्ताहस्य अनन्तरं भुन्तरस्य कृते विमानसेवा: आरब्धाः, पर्यटनं पक्षं प्राप्स्यति

हिमसंस्कृतवार्ता:- कुल्लू: पर्यटनस्य ऋतुः मध्ये एकसप्ताहस्य अनन्तरं कुल्लू- मनाली- नगरस्य भुन्तर- विमानस्थानकं प्रति विमानयानानि आरब्धानि सन्ति। बुधवासरे दिल्लीतः भुन्तर- अमृतसर- भुन्तरयोः मध्ये विमानसेवा आरब्धा। भारत- पाकिस्तानयोः मध्ये प्रचलतः द्वन्द्वस्य कारणात् भारतीय- विमानस्थानक- प्राधिकरणेन सुरक्षादृष्ट्या

विमानयानानि बन्दीकृतानि आसन्। भुन्तर- विमानस्थानकं प्रति सर्वविधविमानयानानि प्रायः एकसप्ताहं यावत् स्थगितानि आसन्। कुल्लू- जनपदस्य पर्यटनव्यापारे एषः महत् आघातः आसीत्। स्थितिः तादृशी अस्ति यत् युद्धविरामस्य अनन्तरम् अपि कुल्लू-मनाली-नगरस्य पर्यटनस्य गतिः न उद्भूता। अधुना सर्वेषां नेत्राणि आगामि सप्ताहान्ते निहितानि सन्ति। हिमाचल- होटल एण्ड रेस्टोरन्ट संघस्य प्रदेशाध्यक्षः गजेन्द्रठाकुरः अवदत् यत् विमान सेवा कुल्लू- मनाली क्षेत्रयोः पर्यटनव्यवसायं गतिं प्रददाति। एतादृशे सति देशस्य अन्यनगरेभ्यः अपि विमानयानानि संचालनीयानि। सः अवदत् यत् विमानयानस्य पुनः आरम्भः आगामिषु काले उपत्यकायां पर्यटनं वर्धयिष्यति। भुन्तर- विमानस्थानक- प्राधिकरणस्य निदेशकः सिद्धार्थकदम्बा इत्यनेन उक्तं यत् भुन्तरनगरं प्रति विमानयानानि आरब्धानि सन्ति। बुधवासरे विमानयानद्वयम् आसीत्।

अरुणाचलप्रदेशे संस्कृतस्य उत्थानम्

अरुणाचलप्रदेशस्य राजीवगान्धी- विश्वविद्यालये पारम्परिक- भारतीयज्ञान- परम्परायां ज्ञानभण्डारस्य उत्खननम्" इति द्विदिवसीय- संस्कृतोन्मुखीकरण- कार्यशाला सुसम्पन्ना

हिमसंस्कृतवार्ता:- शिवमन्त्रिपाठी। अरुणाचलप्रदेशस्य राजीवगान्धी विश्वविद्यालये राजीवगान्धी विश्वविद्यालयस्य दूरस्थ एवम् ऑनलाइनशिक्षाकेन्द्रं, केन्द्रीय- संस्कृत- विश्वविद्यालयस्य संस्कृताध्ययनकेन्द्रम् चेत्यनयोः द्वयोः संयुक्त- तत्त्वावधानेन आयोजिता। अस्यां कार्यशालायां मुख्यातिथिरूपेण अरुणाचलविधानसभायाः मान्यमान्याः तेषाम् पोङ्के वर्माः, मुख्यवक्त्ररूपेण कुमारभास्करवर्म- संस्कृतपुरतानाध्ययन- विश्वविद्यालयस्य मान्याः कुलपतयः प्रो. प्रह्लाद रा. जोशीवर्याः आसन्। अस्याम् कार्यशालायाम् राजीवगान्धी- विश्वविद्यालयस्य कुलपतयः प्रो. एस. के. नायकवर्याः, कुलसचिवः डॉ. एन. टि. रिकामवर्याः, राजीवगान्धी विश्वविद्यालयस्य दूरस्थ एवम् ऑनलाइनशिक्षाकेन्द्रस्य निदेशकाः प्रो. आशानरिड्डीवर्याः विश्वविद्यालयस्य वित्ताधिकारी प्रो. ओतम् पादुङ्गवर्याः, अन्ये विभागाध्यक्षाः, शिक्षकाः, शोधच्छात्राः, छात्राः च उपस्थिताः आसन्। इयं कार्यशाला द्विस्तरीयछात्रान् कौशलविकास सम्बर्द्धनाय असीत्। प्रथमदिवसे विश्वविद्यालय- महाविद्यालयस्तरीयछात्रेषु, द्वितीयदिवसे च विद्यालयस्तरीयछात्रेषु संस्कृतभाषापरिचर्याधर्मं

आसीत्। अनेन छात्राणां कौशलविकासाय अनेकाः संस्कृतगतिविधयः च कारिताः। प्रथमे दिवसे विश्वविद्यालयस्य छात्राः तु आसन् एव निजूलौस्थ विवेकानन्द- केन्द्र- शिक्षकप्रशिक्षण- महाविद्यालयस्य छात्राः अपि भागग्रहणं कृतवन्तः। एवञ्च द्वितीये दिवसे ओजु मिशन विद्यालयस्य छात्राणामपि संस्कृतभाषापरिचयः संस्कृतगतिविधयः च कारितवान्। अस्यां कार्यशालायां छात्राणां मार्गदर्शकरूपेण आसन् राजीवगान्धी- विश्वविद्यालयस्य संस्कृताध्ययनकेन्द्रस्य केन्द्रशिक्षिका टिड्डुदेवी, एवं तेजपुरस्थ दरङ्गमहाविद्यालयस्य संस्कृतविभागस्य सहायकाचार्यः नीलकमलपण्डितः, कुमारभास्करवर्म- संस्कृतपुरतानाध्ययन- विश्वविद्यालयस्य शोधच्छात्रा ऋतुपर्णाशर्मा, कुमारभास्करवर्म- संस्कृतपुरतानाध्ययन- विश्वविद्यालयस्य शोधच्छात्रा नीतादेवी च आसन्। अस्यां कार्यशालायां प्रमुखोद्देश्यं आसीत् यत्- छात्राणाम् अंशत्वेन संस्कृतं प्रति जनानां रुचिवर्धनाय संस्कृतप्रदर्शनी अपि आसीत्। इयं कार्यशाला भव्यरूपेण आयोजिता। सम्पूर्णे अरुणाचलप्रदेशे संस्कृतविषयिनी प्रथमा कार्यशाला सकुशलसुसम्पन्ना अभवत्।

उत्तरप्रदेशस्य जेवरविमानस्थानं निकषा एकस्य सेमीकंडक्टर इति अर्धचालकेत्यस्य उद्योगस्य संस्थापनाय सर्वकारस्य अनुमोदनम्

हिमसंस्कृतवार्ता: - उत्तरप्रदेशस्य जेवरविमानस्थानं निकषा एकस्य सेमीकंडक्टर इति अर्धचालकेत्यस्य उद्योगस्य संस्थापनाय अनुमोदनं केन्द्र-सर्वकारेण कृतम् अस्ति। सामाजिकान्तर्जालीय-पटले सूचनाप्रसारणमन्त्री अश्विनीवैष्णवः अवदत् यत् अस्य एकस्य प्रवर्गस्य संस्थापनं एएससीएल-फॉक्सकॉन्- इत्येतयोः संयुक्तोद्यमेन सह इण्डिया सेमीकण्डक्टर मिशनेत्यस्यान्तर्गतं भवति। सः अवदत् यत्, अस्य संयन्त्रस्य निर्माणं प्रतिमासं विंशति-सहस्रं यावत् वेफर्स इत्यस्योत्पादनाय अस्ति, निर्माणोत्पादनक्षमता च प्रतिमासं षड्विंशत् मिलियन यूनिट इति अस्ति। सः अवदत् यत् जेवर इत्यत्र नूतनं अर्धचालक-संयन्त्रं सप्तशताधिक-त्रिसहस्र-कोटिरूप्यकाणां निवेश आकर्षयिष्यति। श्रीवैष्णवः अवदत् यत्, पञ्च अर्धचालक-संयन्त्राणि पूर्वमेव निर्माणस्य उन्नते स्तरे सन्ति तथा च एतैः षट्-संयन्त्रैः सह भारतं सामरिकदृष्ट्या महत्त्वपूर्णस्य अर्धचालक-उद्योगस्य विकासाय स्वयात्रायाम् अग्रे गच्छति। सः अवदत् यत्, सप्तत्यधिक- द्विशत-शैक्षणिकसंस्थासु सप्ततिः नवोद्योगेषु च छात्राः उद्यमिनः च नूतनानाम् उत्पादानाम् विकासाय विश्वस्तरीय नवीनतम-विनिर्माण-प्रौद्योगिकीषु कार्यं कुर्वन्ति।

आमिरखानः 'महाभारत' चलच्चित्रे कृष्णस्य भूमिकां निर्वहति, पुष्पराज अल्लू 'अर्जुनः' एतत् चरित्रं निर्वहति

हिमसंस्कृतवार्ता: - जगदीश डाभी, मुम्बई। बॉलीवुडनायकः आमिरखानः सम्प्रति स्वस्य बॉलीवुडे पुराणमनस्य विषये वार्तासु वर्तते। आमिरस्य एतत् चलच्चित्रं जूनमासस्य २० दिनाङ्के प्रदर्शितं भविष्यति। अस्मिन् आमिरः प्रशिक्षकस्य भूमिकायां दृश्यते। आमिरखानः विशेषबालानां कृते बास्केटबॉल-क्रीडां पाठयिष्यति। अस्य चलच्चित्रस्य प्रदर्शनात् पूर्वमपि आमिरस्य अग्रिमचलच्चित्रेषु चर्चा भवति। आमिरखानस्य 'महाभारत' चलच्चित्रस्य चर्चा अधुना बहुकालात् अस्ति। महाभारत इति आमिरखानस्य स्वप्नप्रकल्पः। एतत् चलच्चित्रं महत् आय-व्ययकेन निर्मितं भविष्यति। अधुना अस्य चलच्चित्रस्य विषये महती वार्ता आगता। अल्लू अर्जुनः आमिरस्य स्वप्नप्रकल्पे महाभारते प्रविष्टः इति कथ्यते। अस्मिन् अल्लू अर्जुनः अर्जुनस्य भूमिकां कर्तुं शक्नोति। वस्तुतः अधुना एव अल्लू अर्जुनः आमिरखानः च मुम्बईनगरे मिलितवन्तौ। अस्याः समागमात् आरभ्य अल्लू अर्जुनस्य महाभारते प्रवेशस्य विषये चर्चा प्रचलति। तथापि अस्य समागमस्य अन्यत् कारणम् अस्ति। वार्तानुसारम् आमिरखानेन सह अल्लू अर्जुनः च एटली इत्यस्य चलच्चित्रे अपि द्रष्टुं शक्यते। परन्तु एताः सर्वाः वार्ताः अद्यापि पुष्टिः न कृताः। महाभारते अल्लू अर्जुनस्य प्रवेशस्य वार्तायां आमिरखानस्य भूमिकायाः विषये अपि चर्चा वर्तते। प्रशंसकाः बहुकालात् पृच्छन्ति यत् आमिरः महाभारते कः भूमिकां निर्वहति इति। अधुना च आमिरः महाभारते कृष्णस्य भूमिकां कर्तुं शक्नोति इति कथ्यते। अधुना एव आमिरः एकस्मिन् सम्भाषणे श्रीकृष्णस्य चरित्रेण प्रभावितः इति अपि उक्तवान् आसीत्।

‘वालसरेखा’ इति नैसर्गिकी लक्ष्मणरेखास्ति किम्? प्राणिनः, पक्षिणः, सागरजीविनः अपि तां रेखां न अतिक्रान्तवन्तः किम्?

लेखिका

सुधा साठवे, मुम्बई

सागरसङ्कटः अस्य रहस्यस्य केन्द्रबिन्दु अस्ति। हिमयुगे समुद्रस्य स्तरः न्यूनः आसीत्, येन कतिपयद्वीपानि स्थलमार्गेण संयुक्तानि अभवन्। परं कालेन ऑस्ट्रेलेशियन प्रस्तरः अंटार्क्टिकात् पृथक् भूत्वा उत्तरदिशं गतवान्। अतः एषः क्षेत्रः आशिया-ऑस्ट्रेलिया खण्डयोः मध्ये प्रजाजन्यं भेदं प्रदर्शयति। बालिद्वीपः पूर्वं आशियायाः भागः आसीत्, लोम्बोक् तु ऑस्ट्रेलेशियन्। यद्यपि उभौ इण्डोनेशिया-देशस्य भागौ स्तः, तथापि तयोः जैविक-पर्यावरणं भिन्नम् अस्ति। वालसरेखा प्रस्तर-चलनात् निर्मिता अस्ति, यतः प्रजातयः एकत्र स्थिताः अपि, एकदूसरेण भिन्नाः एव। उदाहरणरूपेण, बालिद्वीपे सिंहः, गजः, गवयः जीवन्ति, यतः तेषां योग्यम् पर्यावरणम् अस्ति। यदि तान् लोम्बोके स्थाप्येत, तर्हि ते न जीवितुं शक्नुयुः। पक्षिणः अपि वातावरण-अन्नाभावाद्भिन्नं प्रवर्तन्ते। अतः वालसरेखा निसर्गस्य एकं जैविककटाक्ष इव अस्ति।

पूर्वमेव लक्ष्यीकृता।" रेखायाः पूर्वभागे पापुआनसम्बद्धाः विशेषताः दृश्यन्ते, पश्चिमभागे तु मलयसम्बद्धाः। एते विषयाः विवादस्पदाः अपि भवन्ति, यः मानवी-विविधतायाः जटिलत्वं सूचयति।

भूगोलसीमा च मानवोत्क्रान्तिः

वालसरेखा-उत्क्रान्तिसम्बन्धं द्रष्टुं विविधपक्षिणां, कीटानां, कङ्गारूप्रजातीनां च अध्ययनं कृतम्। एषः समुद्रः उथलः अस्ति, येन मानवानां यात्रायाम् अवरोधः न जातः। परं जीवाः स्वभावतः निसर्गबन्धानुगतः भवन्ति। वालसरेखा सूचयति यत् लघु-भौगोलिकबलानां प्रभावः सजीवेषु गम्भीरं भेदं जनयितुं शक्यते। केवलं भौतिकदूरी न, परं उत्क्रान्तिकथा अपि महत्त्वपूर्णा अस्ति। जलवायुपरिवर्तनम्, अधिवासहानिः इत्यादयः कारणेन भविष्ये द्वीपयोः प्राणी एकत्र गन्तुं शक्नुवन्ति वा इति विषये वैज्ञानिकाः अनुसन्धानं कुर्वन्ति।....

वालसरेखायाः उत्क्रान्तिक्रमः

एषा अद्भुता कालान्तरं प्रजातीनां परिवर्तने आरम्भिकं ज्ञानं प्रदत्तवती। जैवभूगोलशास्त्रस्य, वनस्पतिशास्त्रस्य, प्राणिशास्त्रस्य च विकासे योगदानं दत्तवती। डार्विनः च वालसः च उत्क्रान्तिप्रसंगे स्वातन्त्र्येण लेखनं कृत्वा, एतेषां द्वीपानां अध्ययनं कृतवन्तौ। वालसः विशेषतया जीवसृष्टीं भिन्नतया दृष्टवान्। तस्य निरीक्षणेन प्रजाः यादृच्छिकं न दृश्यन्ते, किन्तु पर्यावरणानुसारं विकासन्तीति स्पष्टं जातम्। एषा रेखा दर्शयति यत् भौगोलिक-बाधाः नवीनप्रजातीनां विकासाय प्रेरकाः भवन्ति।

वालसरेखा मानवेतिहासश्च

वालसरेखा केवलं जीवसृष्टीं न, अपितु मानवीसंस्कृतेः भिन्नतां अपि प्रदर्शयति। वंशशास्त्रविषये, राजकीयप्रभावे च अस्याः सीमायाः अध्ययनं कृतम्। उद्रेच-विश्वविद्यालयस्य फेनेके सिल्लिंग इत्यनेन उक्तं यत्, "पूर्वं यूरोपीयपर्यटकैः द्वीपयोः मानवस्य भेदः, वनस्पत्याः च विविधता,

वालसरेखायाः रहस्यं किम्?

वालसरेखा एकं अदृश्यं जीवसृष्टी-प्रतिबन्धकं इव कार्यं करोति। द्वयोः पार्श्वयोः पर्यावरणं भिन्नं अस्ति। प्राणिनः, मीनाः, पक्षिणः अपि एतां रेखां न अतिक्रान्तवन्तः। मकासर-समुद्रधुनी इति प्रसिद्धः गम्भीरः

अस्माकं प्रकृतिः

प्रकृतिः भगवतः अत्यन्तम् उत्कृष्टा, परमा महत्त्वपूर्णा च सृष्टिकला। अस्यां कलायां समस्तकलाः, सम्पूर्णशिक्षाः च समाहिताः सन्ति। यद्यपि मनुष्येण ज्ञातव्याः शिक्षाः, कलाः च नैकाः, अनन्ताः वा, तथापि प्रत्येकं मनुष्याणां

रुच्यनुसारम् एका, द्वित्राः वा भवितुमर्हन्ति। सर्वेषां विषयाणां पूर्णतः ज्ञानार्जनं जीवनेऽस्मिन् अशक्यमेव। वस्तुतः एकैकं कलाशिक्षाजन्यं नैपुण्यन्तु सर्वेषु भवत्येव। मनुष्यजीवने शिक्षा अत्यन्तम् आवश्यकी। शिक्षाकलादिकन्तु जगति नमस्यं वस्त्वेव सर्वदा। एवमेव कलाविदः सर्वेषां नमस्याः सन्तीति।

पहाड़ीगल्लां, हिमसंस्कृतवार्ताः

कंडा होर ज़ुबान

करसाणी करना बड़ी औखी मित्रो करदी माहणये री हालत खराब बेची तियाँ कईयें जमीनां बुजुर्गा रियाँ वाड़ीरी पी गए तिस पैसे रा फेरी चिट्ठा कने शराब

घाह बडणे पौंदा था माल हूँदा था बौहत ज़यादा फाटें जमीरे हुंदे थे कितेखा गरनु बुटड़े बराड़ कम्म करदी हाण तांजे हत्ये पैरें लगदा था कंडा तां पीड़ा कने तालुये निकलदी थी लपराल

कंडा पावें गरनु रा हूँदा या हूँदा पावें बराड़ खैरा कने तरगवाड़िया रा कंडा तां देंदा चमड़िया फाड़ चुभदा था कंडा तां पांदे थे आलू दागले रा दुध कंडा थोड़ी देर च अपने आप आई जाँदा था बाहर

खट्टे बिल कने भेखली रा कंडा बी घट नी हूँदा चुभी जाओ जे तां दसदा दिनां च तारे कीड़े रा कंडा तां गाली देंदा चमड़िया बी कंडा कोई भी हो पावें खराब हुंदे सारे

खैर कने बराड़ा रे कंडे री हुन्दी खराब मार फसी जाओ जे तां कपडेयां जो बी देंदे फाड़ जे चुभी जाओ गरनुँ या काँगुए रा कंडा तां चाहल्लां लगदी बड़ी भारी मुश्किल हूँदा कढना बाहर

कंडे ते बी तेज अज्कल माहणुए री ज़ुबान बिना चुभे ई कडी देंदी कईयाँ री जान कंडे री तां पीड़ निकलने ते बाद घटी जांदी पर जुबानी रे कंडे री पीड़ करदी उम्र भर परेशान

रवीन्द्र कुमार शर्मा, घुमारवीं
जिला बिलासपुर हि प्र

"लौकिकन्यायकोशः" "घृतदग्धन्यायः"

अग्निना दग्धे शरीरावयवे जलम् अन्यं किमपि द्रवपदार्थं वा स्थापयामः तर्हि तत्र स्फोटाः भवन्ति। परन्तु घृतं स्थापितं चेत् तस्य अवयवस्य ज्वलनं नश्यति व्रणस्य उपशमनं च भवति। एवं बहुशः प्रतिकूलरूपेण भासमानः पदार्थः अनुकूलोऽपि भवति चेत् अस्य न्यायस्य प्रयोगो भवति।

डा. वर्षा प्रकाश टोणगांवकर
पुणे/ महाराष्ट्रम्